

CENACLUL „PAVEL DAN”, O VOCE ÎNTR-UN DIALOG COMPLICAT

Veronica-Alina CONSTĂNCEANU
(Institutul de Studii Banatice „Titu Maiorescu”,
Filiala din Timișoara a Academiei Române)
v.constanceanu@academiatic.ro

Abstract:

In Romanian culture, the literary club is almost an institution. Starting with “Junimea”, writers met to discuss literature, to talk about what they wrote or about what was important in the cultural space. The “Pavel Dan” literary club has already had a history of several decades. In this paper we will show how “Pavel Dan” has appeared and evolved, what it means to be a *paveldanist* and who are some of the representative authors that have marked its history. Also, the article will suggest to what extent it was/ is a creative workshop and a space for the agglutination of new literary generations, what differentiates it (or not) from other literary clubs, and how far it can adapt and survive into the new literary reality.

Key words: literary club, workshop, dialogue, literary generation, creative writing

Rezumat:

În cultura română, cenaclul literar este aproape o instituție. Începând cu „Junimea”, scriitorii s-au întâlnit pentru a discuta despre literatură, despre ce era important în spațiul cultural, dar și social, politic. Cenaclul literar „Pavel Dan” (Timișoara) are deja o istorie de câteva decenii. În acest articol, dorim să prezentăm modul în care acest cenaclu a apărut și a evoluat, ce înseamnă a fi *paveldanist* și care sunt câțiva dintre autorii reprezentativi care i-au marcat istoria. De asemenea, în ce măsură a fost/ este un atelier de creație, un spațiu de aglutinare a noului demers literar, un loc în care noile generații se formează și își fac auzită propria voce. Vom arăta ce îl diferențiază (sau nu) de alte cenacluri literare, îl vom cântări ca spațiu al libertății și vom vedea dacă se poate adapta/ supraviețui în noua realitate literară.

Cuvinte cheie: club literar, atelier, dialog, generație literară, scriere creativă

În cultura română, cenaclul literar e aproape o instituție. Începând cu „Junimea”, scriitorii se întâlneau pentru a discuta despre literatură, despre ceea ce scriau, despre ce era important în spațiul cultural. Cenaclul timișorean „Pavel Dan” are deja o istorie întinsă pe câteva decenii. În lucrarea de față ne propunem să vedem cum a apărut și a evoluat cenaclul, ce înseamnă să fii *paveldanist* și care ar fi autorii reprezentativi care i-au marcat istoria. Dar ne vom mai îndrepta atenția mai ales spre ce îl diferențiază de alte cenacluri. De asemenea, încercăm să răspundem unor întrebări aparent simple: în ce măsură cenaclul a fost/ este atelier de creație, un spațiu în care apar/ se definesc noile generații? Câtă libertate protejează acest cenaclu? Ce rol mai are în noua realitate literară?

În DEX găsim o definiție concisă : „cenaclu = s.n. grup de literați, de artiști etc. care au o ideologie comună, un program literar, artistic etc. comun; reuniune a unui asemenea grup. [Pl. -

uri, -le. / < fr. cenacle, cf. lat. cenaculum – sala].¹ ” Cu alte cuvinte, cenaclul presupune o stare de libertate, de normalitate, de dialog. Toți scriitorii care în perioada comunistă au făcut parte dintr-un cenaclu au vorbit despre un spațiu protejat , un spațiu al libertății absolute sau, mai bine zis, un loc în care se simțeau liberi. Și dacă ei s-au dus la cenaclu pentru a învăța să scrie, pentru a vedea cum scriu alții sau pur și simplu pentru a vorbi despre literatură, oficialitățile aprobau apariția unui cenaclu din alt motiv: doreau să controleze totul, să dea o anumită direcție creației literare.

„Cenaclurile și cercurile literare, spune secretarul general al partidului la una din conferințele Uniunii Scriitorilor, trebuie să constituie o formă democratică de analiză și dezbateră competentă a lucrărilor. Se impune ca ele să-și asume tot mai mult răspunderea pentru formarea unei literaturi valoroase și să vegheze permanent împotriva uniformizării , pentru diversificarea tot mai largă a scrisului, luptând însă pentru un conținut superior și o limbă unică, limba concepției revoluționare despre lume și societate, limba socialismului și comunismului.” (Dumitrescu 2015, 143)

Cenaclul *Pavel Dan* a apărut acum mai bine de 60 de ani, dar se vorbește puțin despre el și despre rolul avut în istoria literară. Eugen Bunaru, mentor al cenaclului în perioada sa postdecembristă, subliniază că despre cenaclu se scrie, chiar dacă nu atât de mult pe cât ar merita.

„Totuși, în cartea *O Istorie a Cenaclului de Luni* [...] apar unele trimiteri cu accent pe relațiile prietenești între membrii *Cenaclului Pavel Dan* și *celebrii* lor colegi lunedìști (Elena Ștefoi, Radu G. Țeposu, Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Ion Stratan, Mariana Marin, Romulus Bucur, Călin Vlasie, I. B. Lefter, Matei Vișniec, Bogdan Ghiu) publicați și comentați în suplimentele literare ale *Forumului studentesc* începând cu 1977. Același autor menționează „o masă rotundă la care participă Rodica Bărbat, Viorel Boldureanu, Eugen Bunaru, Valeriu Drumeș, Petru Ilieșu, C-tin Mărăscu, Ion Monoran, Marius Morariu și Daniel Vighi” pe tema noii sensibilități, a noului val poetic, în context timișorean și național, ce tocmai se contura, dezbateră publicată în *Forum studentesc* nr.4 (55)/1980. Sunt amintite și alte materiale (articole, cronici, poezii) publicate în alte numere ale *Forumului studentesc*, semnate de Mircea Mihăieș, Mircea Bârsilă, Simona-Grazia Dima, Marcel Tolcea.” . (Miron 2019)²

Dar în spațiul timișorean cenaclul acesta nu era singur. Scriitorii nu formau un grup izolat, ci aveau strânse legături cu alți tineri interesați de artă sub toate formele ei. Să nu uităm că pe lângă cenaclul de la Casa Studenților, a existat și cenaclul Hyperion al Facultății de Filologie,

¹ DEX on line, <https://dexonline.ro/>, <https://dexonline.ro/intrare/cenaclu/9454> [accesat în 30 iunie 2024].

² <https://www.ziuaadevest.ro/mi-as-dori-ca-povestea-frumoasa-a-cenaclului-pavel-dan-timisoara-sa-mearga-mai-departe/> [accesat în 30 iunie 2024].

condus de Stela Mirel, iar la Casa Universitarilor Livius Ciocârlie a condus de asemenea un cenaclu important. O lectură acolo însemna adevărata consacrare pentru un tânăr scriitor (în condițiile în care era foarte greu să debutezi). Și dacă acele cenacluri nu mai există azi, nu putem decât să admirăm entuziasmul tinerilor care încearcă să devină scriitori și mențin viu spiritul *paveldanist*, aflat acum în competiție cu *Cenaclub* și *Comuna 30* (pentru a ne referi strict la spațiul timișorean).

Și totuși de ce se vorbește puțin despre *Pavel Dan*? Putem găsi mărturii ale unor poeți din *Cenaclul de Luni* despre întâlnirile cu *paveldaniștii* în anii optzeci, ani grei pentru literatură. În volumul care reface *istoria Cenaclului de Luni*, Puia Dumitrescu face scurte referiri și la scriitorii timișoreni (printre altele, amintește și de tabăra de la Crivaia):

Se fac trimiteri la „un articol semnat de Sorin Antohi, despre *Tabăra de creație* de la Crivaia, unde au participat [...] și Doru Mareș, Bogdan Ghiu, Marcel Tolcea și Matei Vișniec, care au citit din propriile creații (în luna iulie). (Dumitrescu 2015, 441):

Despre dialogul dintre cenacluri notează:

„[...] au continuat întâlnirile dintre cenacluri, iar membrii *Cenaclului de Luni* au vizitat Timișoara, în speță, *Cenaclul Pavel Dan*. Acest eveniment este consemnat în numărul 48, din 26 noiembrie al *României literare*. Din partea *Cenaclului de Luni* au fost prezenți: Mircea Cărtărescu, Bogdan Ghiu, Dan Goanță, Ioan Groșan, Florin Iaru, Nicolae Iliescu, Ion Bogdan Lefter, Doru Mareș, Mariana Marin, Emil Mușat, Ion Stratan.” (Dumitrescu 2015, 443)

Cum rezistă spiritul *paveldanist*? Își găsește mereu puterea de a rezista pentru că *paveldaniștii* au doi mentori: Ion Monoran și Pavel Dan. În legătură cu apartenența lui etnică, primul dintre ei preciza: „Întâmplarea a făcut să mă nasc român. În consecință sunt român, dar asta nu înseamnă să mă confund cu poporul român în momentele sale cele mai penibile” (08.02.1993)³. Cel de-al doilea mărturisea: „Și-mi vine să le scriu. Să prind toată lumea, tot aerul, toate firele de iarbă de pe țintirim, într-o operă care să miroasă a primăvară, a flori, a fum de băligar, a vis și a fericire. (Pavel Dan, *Jurnal*)”⁴

Pe lângă metodistul ales de Casa Studenților, au existat mereu conducători de cenaclu⁵ aleși din rândul membrilor săi. Rolul lor era important, deoarece mențineau coeziunea grupului.

³ Blogul cenaclului, unde apare și acest motto, poate fi citit la adresa web : <https://cenaclulpaveldan.wordpress.com/> [accesat în 30 iunie 2024].

⁴ V. pagina de FB a cenaclului literar cu acest motto <https://www.facebook.com/paveldantimisoara> [accesat în 30 iunie 2024].

⁵ Câțiva dintre conducătorii cenaclului: Marlene Heckmann, Lucian Alexiu, Mircea Bârsilă, Daniel Vighi, Simona-Grazia Dima, Andrei Bodi, Simona Constantinovici, Robert Șerban, Moni Stănilă, Aleksandar Stoicovici.

Totodată, aveau grijă ca valoarea literară să conteze și, de aceea, discuțiile pe text⁶ au fost mereu luate în serios. Să nu uităm revista *Forum studentesc*⁷, care uneori avea un supliment literar – reflecție a dinamicii cenaclului.

Foști membrii ai cenaclului, din toate generațiile, subliniază importanța literaturii: e un univers al libertății interioare, al boemei și al prieteniei. Daniel Vighi, unul dintre cei mai importanți scriitori care s-a format ca un adevărat *paveldanist*, mărturisea:

„Poate totdeauna mi-e dor de *ședințele* de cenaclu de la *Pavel Dan* care de multe ori m-au stresat, fiindcă făceam eforturi să spun lucruri bune, inteligente. În cenaclu, ca și în public, trebuie totdeauna să spui lucruri interesante, cu miez, nu poți să spui banalități – așa cum mi-ar plăcea. Și asta cere efort. De aceea, amintiri plăcute am mai ales pentru ceea ce se petrecea după ce ieșeam de la *ședințele* de cenaclu, când puteai să fii banal, puteai să fii *prost*. [...] Îmi aduc aminte – la Cina – de figura lui Foarță, exasperat de recitățile bombastice ale lui Pruncuț, în timp ce la masa vecină un moș cânta la vioară, lipită cu leucoplast, *Balada* lui Ciprian Porumbescu.” (Bunaru 2014, 547)

Prin ce ar trebui reținut acest cenaclu de către istoria literară? Mai întâi prin *monodorsilism*, un curent literar *paveldanist* (sau măcar o încercare de a creiona un nou curent literar). Interesant e că Mircea Bârsilă, unul dintre inițiatori, se bazează pe părerea unui critic atunci când încearcă să legitimizeze demersul lor poetic. Așadar, *monodorsilismul*:

⁶ Conform „desfășurării întâlnirilor de cenaclu, a urmat partea dedicată comentariilor, discuțiilor pe marginea textelor citite. Nefiind prezent fizic, dar conectat telefonic la audiția poeziilor Mirunei Todor, Eugen Bunaru, coordonatorul cenaclului, a ținut să remarce, în câteva propoziții, surpriza frumoasă pe care a avut-o grație textelor citite de tânăra autoare, elevă în clasa a XI-a, relevând talentul și forța expresivă, uneori cu accente mai dure, a versurilor tinerei autoare, sugerându-i-se faptul că în evoluția ulterioară e nevoie de lecturi selective și autoexigență în lucrul pe text. În continuare, sub moderarea lui Ionuț Manea, și-au exprimat opiniile cu implicare și plecare concretă asupra textelor: Marian Oprea, George Lână, Ionuț Manea, Suciu Valentin, Jiva Fițu, în online fiind prezentă și Maria Anastasiu. S-a subliniat, la unison, talentul tinerei poete, Miruna Todor, etalând, în prestația sa, „o poezie și o proză percutante, foarte bine ancorate” estetic. S-a făcut o analogie/o comparație între temele și formulele poetice exprimate de textele celor doi autori, remarcându-se diferențele specifice: o amprentă New Dark pentru poezia Mirunei, vizavi de nota optimistă a poeziilor lui Dan Spătariu, Jiva Fițu simțindu-se mai aproape de temele poemelor lui Dan Spătariu. S-a vorbit despre efectul de haită a poezilor, George Lână amintind (nu tocmai inspirat exemplul !...) de Cenaclul de Luni, uneori nociv pentru individualitatea proprie a poetului. În răspuns, Marian Oprea a amintit de recomandarea poeziei americane moderne, tocmai grupul asigurând o creștere constantă a fiecărui individ în parte. S-a vorbit despre textele care au nevoie de timp, de perseverența autorului, pentru ca, în final, poetul să învingă textul și nu invers. La final, cei doi autori s-au felicitat reciproc, mulțumind celor prezenți pentru feedbackurile constructive. <https://cenaclulpaveldan.wordpress.com/2022/06/10/cronica-de-cenaclu-o-seara-a-interferentei-varstelor-poezie> [accesat în 30 iunie 2024].

⁷ „*Forum studentesc* prezintă, încă din numărul 2/1981, informații interesante pentru cronologia noastră. În pagina 6 este publicată invitata taberei: Elena Ștefoi, cu multe poeme. [...] la pagina 15 avem un articol interesant semnat de Andreea Gheorghiu, *Cutia cu maimuțe*, unde sunt unde sunt prezentați și câțiva poeți din *Cenaclul de Luni*” (cf. Dumitrescu 2015, 441).

„O alternativă a programelor literare schițate la București? La Cluj? – se întreba, cu îndreptățire criticul Cornel Ungureanu în legătură cu acel proiect literar”. (Bârsilă 2021, 92)

Și mai departe explică:

Liniile aceluși program se pot deduce prin căutarea și evidențierea elementelor comune din poezia celor patru autori (Monoran, Derlea, Bârsilă și Eugen Bunaru care a aderat, în scurt timp, la *monodersilism*), elemente al căror punct de convergență era fireasca dorință de a scrie liber, ignorând așa-numitul conformism liric generaționist. În același timp, *monodersiliștii* nutreau convingerea că poezia legată prin toate firele ei de un anumit canon se ofilește sau se stinge odată cu el, în neconținută mișcare a literaturii.” (Bârsilă 2021, 92)

Eugen Bunaru, unul dintre poeții care au aderat la *monodersilism*, vine cu propria explicație/definiție:

„Grupul purta numele de *monodersilism* [...], având articulate unele idei și principii estetice care propuneau o nouă poezie, care să se dezică ferm, la nivel de limbaj, tematică și discurs, de poezia oficială, tradiționalistă și neomodernistă, încă în plină vogă la acea vreme. La această nouă direcție au aderat și alți membri ai grupării de la *Pavel Dan*, păstrându-și fiecare propria identitate scriitoricească. Platforma poetică respectivă devine, în fapt, un fel de prolog al optzecismului aflat încă în faza primelor începuturi.” (Bunaru 2014, 162)

Punctul de pornire ar fi niște poezii ale lui Mircea Bârsilă⁸, în primul rând *Norii și peștii*:

„acordeonul din care soarele cântă, la fel ca un muncitor /tânăr, la sfârșitul săptămânii,/ într-o barcă de șantier,/ dar ei, morții, nu-l aud./gândurile lor sunt norii și peștii, părul lor este iarba. [...] / într-o parte - pentru noi /și pentru bunicii noștri și părinții morți – în cealaltă. /gândurile lor sunt norii și peștii /o hartă a unei țări mutilate realitatea.” (Bârsilă 2009, 21)

Am putea adăuga un fragment din *Veioza de pe noptieră* (în memoria prietenului meu... poetul Ion Monoran):

⁸ Cf. Bârsilă 2021, 92. Volumul în care au fost publicate aceste poezii a apărut fără ISSN, ca supliment al revistei *Vama literară*. Acolo a apărut prima dată o selecție a poeziilor din *Monede cu portretul meu*. Volumul e disponibil aici: https://issuu.com/danielvorona/docs/monede_fara_portretul_meu_-_33_de_p/22 [accesat în 30 iunie 2024].

„întrebați-i pe ei ce este poetul: morții legați/ de sufletul lui cum tălpile uscate ale pătlăgelelor/ de vergeaua subțire de lemn. și vinul, și ceața și femeile/ întrebați-le: acele femei din adâncul oglinzilor în care/ memoria sa își despletește negrele-i plete. ce este poetul/ și de ce i s-a dat să sfârșească la masa de scris/ cu un poem prăvălit peste sine?” (Bârsilă 2009, 38)

Dar în anii 70-80 era dificil pentru un tânăr să debuteze dacă nu se înscria în demersul literar oficial acceptat. După Tezele din iulie, debuturile s-au desfășurat mai mult sub forma volumelor colective, după concursuri bine controlate de edituri. Ca atare, au trecut ani până ce *monodorsilismul* a reușit să își facă auzită vocea.

Am afirmat deja că toți tinerii care mergeau la cenaclul Pavel Dan (și la alte cenacluri studentești) se simțeau liberi, pentru că ei trăiau în și prin literatură. De fapt, erau controlați și supravegheați. Iată această mărturisire a lui Daniel Vighi⁹:

„La un moment dat, unul dintre tovarășii de la secția Relații cu scriitorii, sau cum s-o fi numit, i-a spus anchetatului [...] că e inutil să ascundă ceva, ei [...] știu tot, cunosc întâlnirile noastre în camerele interbelice ale bătrânei doamne [...] știu că acolo beam vin prost și vorbeam ca niște *legionari* fanatici, știau despre discuțiile cu popa acela dizidentu' [...] care a ajuns și pe la Europa liberă. Știau și despre faptul că-l aniversasem pe Orwell, să nu credem noi că ei nu știu cine a fost ăsta și ce a scris. Aveau cunoștință și despre faptul că mergeam și pe la un sârb din Mehala¹⁰ și că făcusem acolo o organizație secretă de studiere a simbolurilor religioase la care a venit, doi ani la rând, și unu' Mircea Ivănescu de la Sibiu, cu care stăteați acolo zile întregi și-l ascultați cum vă citește poezii, dracu' să le ia că nu le înțelege decât el, așa sunt de încâlcite, știam că mergeți cu Pruncuț, și Bunaru, și Marineasa, și Monoran pe la punctele termice ale subsolurilor ICRAL, pe unde lucrează sârbul acela și citeați poezii încâlcite și înjurați regimul”. (Bunaru 2014, 543)

În permanență, cenacliștii pendulau între libertate (pe deplin asumată) și constrângere/supraveghere. Pe acest fundal, în dezbaterile din cenaclu sau din dialogurile de la Crivaia se căuta o *apreciere morală a lumii*¹¹.

Tot despre libertate vorbește și Adrian Derlea:

„*Pavel Dan* a însemnat [...] locul unde ne puteam manifesta în deplină libertate exuberanțele spiritual-culturale. Am avut, repet, sprijin și înțelegere din partea

⁹ Articolul a apărut inițial în *Orizont*, 1991, nr. 50.

¹⁰ Poetul Milodrag Kostantinovici (nota lui Eugen Bunaru).

¹¹ Sintagmă folosită de Elena Ștefoi (cf. Bunaru, p. 543).

metodiștilor¹² Casei Studenților. Nu trebuie uitată nici cinemateca ¹³din anii aceia, unde am văzut capodopere universale datorate unor regizori ca Wajda, Tarkovski, Forman, Zoltan Fabri, interziși în urbe, dar la Casa Studenților se primeau filmele lor de la ambasade... Andrei Rubliov, al lui Tarkovski, a rulat în oraș doar trei zile, la cinema Studio, până când s-au sesizat organele și l-au scos de urgență” (Bunaru 2014, 544)

Am putea glosa la nesfârșit pe această temă a libertății trăită într-o perioadă de maxime constrângeri. Să nu uităm că, pe lângă cenaclul Pavel Dan (și cenaclul H. G. Wells, al iubitorilor de literatură SF), pe lângă revista *Forum studențesc* (în care aveau loc toți scriitorii valoroși, indiferent de genul abordat), existau grupuri de tineri care migrau dintr-un spațiu cultural în altul, de la cenaclu la cineclub, de la cineclub spre grupul artiștilor plastici, de la literatură la muzică, fie ea jazz, sau rock. Toți se cunoșteau, colaborau cât era posibil, dar mai ales se admirau reciproc și găseau, împreună, imboldul de a merge înainte. Exista un cineclub, în care vedeta era Iosif Costinaș¹⁴, erau artiștii plastici inovatori (să nu uităm grupul 1 1 1, grupul Sigma¹⁵).

În prima antologie *paveldanistă* (deși atunci publicau sub sigla *Excelsior*) au debutat (printre alții) Șerban Foarță, Andrei Ujică, Dușan Petrovici, Traian Dorgoșan, Aurel Turcuș, Ion Cădăreanu, Ana Maria Potoceanu etc. Volumul e prezentat ca

„o culegere literară a unui cenaclu studențesc [...] este o inițiativă inedită, la noi. [...] E [...] evidentă existența tot mai accentuată a personalității de ansamblu a acestui cenaclu; o personalitate care rezidă în diversitatea de talente ce o compun, dar și în spiritul de echipă, emulativ, creator, eliberat de prejudecăți și de conformisme, de o parte, și de teribilități facile, de crize genialitate precoce, de alta.” (*Efigii* 1968, 5)

Dar această caracterizare pare a fi valabilă pentru toate generațiile care au trecut prin cenaclu. Fiecare scriitor a încercat mereu să rămână fidel propriului crez artistic. Un caz special este cel al lui Ion Cădăreanu, văzut de colegii de cenaclu ca un premergător al optzecismului, dar care a preferat să nu publice nimic altceva în perioada comunistă, pentru că nu a acceptat compromisurile cu cenzura.

Antologia Pavel Dan 50 marchează un punct important din istoria cenaclului, aflat la semicentenar. Volumul include poeți precum Moni Stănilă, Ana Maria Pușcașu, Ionuț Ionescu,

¹² Unul dintre cei mai importanți metodiști (în fond, era referent literar) a fost prozatorul Viorel Marineasa.

¹³ În toamna lui 2022, la Muzeul Național al Banatului a putut fi vizitată o expoziție curatoriată de Mimo Obradov: *Fenomenul Timișoara. 1965-1989*, în care se evidențiază exact legătura dintre orașul dominat de muzica rock și jazz și cenaclurile literare, cinecluburi, teatrul studențesc, grupările de avangardă ale artiștilor plastici.

¹⁴ „A activat la Cineclubul CFR din 1963, apoi a înființat și condus Cineclubul '70 la Casa de Cultură a municipiului. În 1976 a înființat cenaclul de cultură cinematografică Cineforum. Până în 1982 a realizat în jur de 60 de filme de scurt metraj, ocupându-se singur de scenariu, regie, imagine, lucrări de laborator și sonorizare. A obținut mai multe distincții în țară și străinătate.” <https://www.iosifcostinas.com/Biografie.html> [accesat în 30 iunie 2024].

¹⁵ Grupul SIGMA: Ștefan Bertalan, Elisei Rusu, Lucan Codreanu, Ion Gaița, Doru Tulcan, Constantin Flondor. Gruparea 1 1 1: Roman Cotoșman, Constantin Flondor, Ștefan Bertalan.

Claudiu Bolcu, Eliana Popeti Marian Oprea, dar și prozatori (Alexandru Colțan, Cristina Ivan Păcurar).

*Dintr-o respirație*¹⁶ merită o discuție specială. E volumul în care a debutat generația 2000, mai bine zis tinerii timișoreni care vor face parte din această generație (printre ei, Tudor Crețu, Alexandru Potcoavă, Sorin Horotan, Cătălina George, Andra Mateucă). Prefața¹⁷ e semnată de Eugen Bunaru. Important e că volumul nu a trecut neobservat. Marin Mincu¹⁸ (criticul care a fost mentorul generației douămiiste) scria despre acest volum:

„...poetii prezentați [...] aproape toți la fel de talentați, demonstrează că există, și în alte spații literare decât acela central, o înaltă conștientizare a actului poetic și o *altă* perspectivă scripturală – mai radicală – decât cea a generațiilor precedente [...]. Poetii tineri de la Timișoara se integrează și ei în *respirația înnoitoare* a întregii generații douămiiste în care *fracturiștii* au o contribuție de prim plan; concurența intergenerațională trebuie să fie loială în așa fel încât să ajute la avansarea poeziei și a poeticității. Salutăm cu bucurie contribuția tinerilor din Cenaclul Pavel Dan la competiția poetică neîntreruptă” (Bunaru 2014, 553)

Nenumărate generații au trecut prin cenaclul Pavel Dan. Unii cenacliști s-au pierdut, alții au rezistat, alții au revenit. Poate de aceea ne gândim uneori la volumul *prietenii despre care nu mai știi nimic* și, implicit, la Beatrice Serediuc, Aleksandar Stoicovici, Bogdan Munteanu, Marius Aldea, Alex Condrache, Ana Pușcașu etc. Despre unii aflăm că publică în continuare, revin mereu în librării cu cărți din ce în ce mai bune (unele de poezie, altele de proză). Cea mai nouă promoție *paveldanistă*¹⁹ intră în literatură cu volumul *Într-o carapace de aur*. Unele nume sunt cunoscute pe plan național, altele doar local, dar toți *paveldaniștii* rămân parte din bătăliile literare. Concurează azi în primul rând cu ei înșiși, precum fac și cei de la *Insomnia*, *Zona Nouă* sau *Clubul de lectură Max Blecher*.

¹⁶ Volumul îi include pe Codruța Bejenaru, Tudor Crețu, Sebastian Duica, Adriana Tudor Gatan, Cătălina George, Mihai Horotan, Alexandra Lita, Andra Mateucă, Alexandru Potcoavă, Liana Sabău, Annemarie Sorescu, Bianca Laura Stan și Viorel Suciuc.

¹⁷ În Prefață, Eugen Bunaru vede o „diferență specifică” a grupului prin raportare la congenerii bucureșteni: timișoreni ar fi mai puțin atinși de febra „post-avangardista”, mai interiorizați și mai aproape de „sursele magice ale poeziei”. În ceea ce ne privește, credem că diferența e mai curând una de nuanță decât una de poetică. Omogenitatea valorică este, oricum, vizibilă, senzația de „grup literar bine articulată” fiind una reală. Evoluția ulterioară a tinerilor poeți timișoreni merită urmărită.

¹⁸ Articolul lui Marin Mincu a apărut mai întâi în *Cotidianul*, dar a fost reluat în volumul *Avataruri de tranziție*, Pontica, 2004.

¹⁹ Autorii incluși în volum din 2023: Valentina Botezatu, Cristian Căliman, Ioana Cheroiu-Cozma, Vlad Ciurescu, Anastasia Coste, Delia Alexandra Costea, Marius Dimcea, Mihaela Farcaș, Ionuț Manea, Alexandra Iasmina-Panc, Izabela-Elena Radosevici și Răzvan Stoicovici.

Referințe bibliografice

- Bârsilă, Mircea. 2021. *Poezia optzecistă*. București: Editura Eikon.
- Bârsilă, Mircea, 2009. *Monede fără chipul meu (Monede cu portretul meu)*, https://issuu.com/danielvorona/docs/monede_fara_portretul_meu_-_33_de_p/22
- Bunaru E., Stănilă M (coord.). 2008. *Antologia Pavel Dan 50*. Selecția textelor și opinii critice, Eugen Bunaru. Volum editat de Casa de Cultură a Studenților din Timișoara.
- Bunaru, Eugen. 2013. *Antologie Pavel Dan – 65. Carapacea de aur*. Cuvânt înainte de Cornel Ungureanu. București: Tracus Arte.
- Bunaru, Eugen. 2014. *Cuprins sau Un fel de Imperiu. Antologie de poezie a Cenaclului Pavel Dan*. Timișoara: Brumar.
- Bunaru, Eugen. 2022. *O istorie de buzunar (dar nu numai) a Cenaclului „Pavel Dan”*. București: CDPL.
- Dumitrescu, Daniel Puia. 2015. *O Istorie a Cenaclului de Luni”*. București: Editura Cartea Românească.
- Bunaru, E., Gheorghiu-Anghel, D. 2002. *Dintr-o respirație*, Antologie e cenaclului Pavel Dan. Generația 2000. Selecția textelor și prefață de Eugen Bunaru. Timișoara: Editura Marineasa.
- Ciobanu, N., Apoca, E., Guga, S., Tei D.. *Efigii 1968*. Volum îngrijit de Casa de Cultură a Studenților, Cenaclul *Excelsior*.
- Marineasa, Viorel, 2017. *Prozator în silă. Viorel Marineasa în dialog cu Robert Șerban*, București: CDPL
- Miron. G. 2019. *Mi-aș dori ca povestea frumoasă a cenaclului «Pavel Dan» Timișoara să meargă mai departe...!*, interviu cu Eugen Bunaru, 18.10.2019, Ziua de Vest, <https://www.ziuaDEVest.ro/mi-as-dori-ca-povestea-frumoasa-a-cenaclului-pavel-dan-timisoara-sa-mearga-mai-departe/>
- Popa. Savu. Dincolo de carapacea de aur, argintul viu al poeziei, https://omiedesemne.ro/dincolo-de-carapacea-de-aur-argintul-viu-al-poeziei/?fbclid=IwY2xjawDvb2lleHRuA2FlbQIxMAABHchzpBKUUSR-JWZmCK8-6zcz9Pj05jO0CW0ayD1A2hthTuxeEicgTPjqQ_aem_UQ50dBNhhMFLO-VnCUglxQ
- Stoicovici, Aleksandar (coord.). 2012. *prietenii despre care nu mai știi nimic*. Prefață de Felix Nicolau. Postfață de Eugen Bunaru. Timișoara: Brumar.
- Ruja. Alexandru. 2022. *Istoria literaturii române contemporane din Vest*. Timișoara: David Press Print.
- Ungureanu, Cornel. 2015. *Literatura Banatului. Istorie, personalități, contexte*. Timișoara: Brumar.
- Marineasa, V., Marineasa, G. 1997. *Zona – prozatori și poeți timișoreni din anii '80 și '90*. Timișoara: Editura Marineasa.